

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Преглед		
Подаци о високошколској установи		
Назив, адреса и е-маил адреса институције	Висока школа за услужни бизнис Источно Сарајево - Соколац Цара Лазара бб, 71350 Соколац – Источно Сарајево info@vub.edu.ba	
Интернет адреса	www.vub.edu.ba	
Назив, број и датум акта о оснивању	Одлука о оснивању - јуни 2007. година, Рјешење број:061-0-РЕГ-11-000 551 од 12.12.2011.године	
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	ЈИВ: 44026902900	
Matični broj dodijeljen od Republičkog zavoda za statistiku	11025013	
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Проф. др Зоран Милошевић, Пале; проф. др Спасоје Бјелица, Нови Сад; проф. др Биљана Бјелица, Соколац	
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Одлука број 145/16 од 19.06.2016. године	
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	Дозвола бр. 07.2-9629/07 од 27.12.2007. године; Дозвола бр. 07.023/602-1351/09 од 25.02.2009. године; Дозвола бр. 07.023/602-8211/09 од 22.12.2009. године	
Број и датум дозволе за рад ван сједишта		
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица		
Контакт особа:	Огњен Бакмаз	
Број телефона:	065/992-290; 057/401-410	
Програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
ЕКОНОМИЈА И ПОСЛОВАЊЕ	Први циклус	Дипломирани економиста - смјер предузетничка економија

ДОБРЕ СТРАНЕ

Б.10 Периодично вањско осигурање квалитета

Високошколска установа је прошла процес акредитације у периоду 08.04.-10.04. 2013. године. Извештај о екстерној евалуацији је уручен јој је 27.02.2014. године као и Решење о акредитацији број 69-2/12 од 27.02.2014. Високошколска установа је акредитована установа од стране Агенције за акредитацију високошколских установа Републике Српске. На основу решења добијено је и Уверење о акредитацији 69-2/12 од 27.02.2014. Школа је уписана у Државни регистар акредитованих високошколских установа у Босни и Херцеговини, на основу Решења број: 05-33-1-673-27/12 од 09.09.2014. године од стране Агенције за развој високог образовања и осигурања квалитета Босне и Херцеговине (Решење о упису у државни регистар БиХ).

На основу препорука из претходне евалуације високошколска установа је унапредила квалитет установе.

1. Дефинисани су индикатори за праћење стратешких циљева (Стратегија развоја за период 2016.-2021. год.)
2. Многи подаци о раду установе се могу пронаћи на интернет страници установе (www.vub.edu.ba)
3. Циљеви и компетенције за сваки предмет се могу наћи у књизи предмета (Силабуси предмета)
4. Уведена је евиденциони лист присуства студената на настави (Евиденциони лист)
5. Установа је увела и асистенте у реализацију наставе (Одлука донета на 90. седници Сената од 04.09.2015.)
6. Запослени демонстратори из реда студената (Одлука о ангажовању демонстратора)
7. Дефинисан план усавршавања академског и неакадемског особља (План усавршавања академског и неакадемског особља).

Б.2 Креирање и одобравање студијских програма

- Програм упознаје студенте са различитим аспектима пословања и припрема их за савремено пословно окружење. Програм је конципиран тако да укључује и развој креативног размишљања неопходног за развој критичког и аналитичког размишљања у пословном окружењу. Студијски програм има јасно дефинисане образовне циљеве који су усклађени са стратешким документима.
- Постоји Књига предмета, дефинисани су исходи учења на нивоу програма и на нивоу предмета. Такође, наведени су и образовни циљеви.
- Постоје процедуре за развој, ревизију и увођење иновација у наставне планове и програме, и оне су обухваћене Правилником о систему осигурања квалитета, Приручником за осигурање квалитета и Стратегијом осигурања квалитета, који се имплементирају кроз Канцеларију за осигурање квалитета.
- Стручна пракса је препозната као начин стицања специфичних знања студената.
- Постоје документа и форма који треба да допринесу постојању везе између програма високошколске установе и свршених студената.
- Користи се европска методологија рачунања преточена у Правилник о студирању који је установа званично усвојила и користи.
- Институција је донела Правилник о завршном раду који прецизно дефинише процес одбране Завршног рада.

- Стечене квалификације омогућавају свршеном студенту да конкурише у пословном и радном окружењу са адекватним квантумом знања. Врши се евалуација наставног процеса, као и задовољства административном подршком наставном процесу.
- Високошколска установа чини напоре како би одржала контакт са студентима који су завршили неки од програма на самој установи и мери задовољство спровођењем периодичне анкете.

Б.3 Учење, подучавање и оцењивање усмјерено ка студенту

- Високошколска установа спроводи евалуацију наставе и врши вредновање процеса учења. Студенти се окупљају у оквиру студентског парламента и свакако кроз своје институције могу учествовати у процесу креирања, мењања и допуњавања процеса реализације наставе.
- Студенти су укључени у процес креирање и реализације процеса учења на студијском програму. Настава се реализује у складу са Картоном предмета коју наставници припремају.
- Студенти учествују у евалуацији наставног плана, програма и наставног процеса. Студенти су укључени у управљачка тела.
- Студенти су упознати са документима који регулишу процес образовања где се убрајају и процедуре жалбе и остале мере подршке студентима током студирања, будући да је обезбеђена видљивост и докумената и процеса и процедура на сајту високошколске установе.

Б.4 Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Постоји интерни документ, односно Правилник о доношењу, измени и евалуацији студијских програма који регулише поступке и одговорна тела/особе за анализу уписа студената те праћење напредовања студената.
- Постоји Правилник о пријемном испиту, који прецизно дефинише процес уписа на високошколску установу а по основу објављеног конкурса којим се обелодањује информација о Упису студената у нову академску годину.
- Основни документи којима се описује стечена квалификација, укључујући постигнуте исходе учења и остале појединости студијског програма су диплома и додаток дипломи. Изглед дипломе и додатка дипломи је утврђен Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе (Службени гласник Републике Српске, број: 78/11, 46/14 и 54/14) и достављен у прилогу Пратеће документације Апликационог обрасца.
- Представници установе су препознали значај и потенција размене студента, наставника и ненаставног особља, што нарочито подржава ЕРАСМУС+ К1 програм.

Б.5 Наставно особље

- Постоје јасно дефинисане процедуре и правилници које се односе на запошљавање кадрова на високошколској установи.
- Политика управљања људским ресурсима дефинисана је Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места. Додатно, установа има оперативни план наставног и ненаставног особља.

- Установа повремено врши анализу и евалуацију компетентности и напредовања наставног особља.
- Установа је 2008 године донела Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места.
- Врши се на годишњем нивоу континуирано праћење научних активности запослених, што свакако доприноси јачању везе између истраживања и образовања.
- Установа континуирано планира и подстиче усавршавање свог административног особља.

Б.8 Информисање јавности

- Информације које се односе на рад високошколске установе се редовно ажурирају и објављују, видљивост установе у јавности је сегмент којем се посвећује посебна пажња. Додатно, постоји систем комуницирања са студентима и особљем на којој се размењују информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама. Прикупљају се информације о стопи пролазности и просечне оцене по предметима, подаци о запослености.
- Високошколска установа има документ који се зове Стратегија и политика комуникације.
- Високошколска установа редовно припрема водиче за сваку нову генерацију студената и поводом уписа у нову академску годину оглашава је и путем медија, штампаних флајера и сајта високошколске установе.

Б.9 Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Високошколска установа прати, врши измене и усваја нове студијске програме у складу са Правилнику о доношењу, измени и евалуацији студијских програма.
- На крају сваког семестра, студенти попуњавају анкету о педагошким квалитетима наставника и сарадника којом се евалуира квалитет и рад наставника и на тај начин обезбеђују информације о њиховом задовољству наставом и начином учења током семестра.
- Наставно особље такође се анкетира и на основу прикупљених података Комисија за осигурање квалитета извештава директора о ставовима наставника о квалитету рада. Презицијне, годишњом анализом рада наставника и сарадника, Комисији за осигурање квалитета анализира добијене резултате и предлаже потенцијална унапређења како студијских програма, тако и наставника и методе учења студената.
- Наставници али и административно особље учествује у научним скуповима и разним облицима тренинга на годишњем нивоу, на којима поред знања дефинисаних агендама скупова, имају могућност упознавања и колега из струке што доприноси стицању додатних искустава и размене мишљења, а у коначници формирања предлога у правцу унапређењу квалитета рада високошколске установе.
- Високошколска установа постоји преко деценију на тржишту и континуирано чини значајне напоре у циљу унапређење техничких и стручних услова рада и учења студента, унапређења знања и компетенција својих запослених, адекватног одговора на екстерне изазове са којима се суочава на тржишту.

СЛАБЕ СТРАНЕ

Б.10 Периодично вањско осигурање квалитета

Много постоји простора за унапређења рада високошколске установе:

1. Ускладити назив програма са Силабусом програма.
2. Унапредити сајт високошколске установе и учинити да он има информације расположиве и на енглеском језику.
3. Основано Алумни удружење свршених студената мора добити свој Правилник о раду, засебан рачун удружења за добровољне чланарине алумнија, засебан Билтен удружења, годишњи Програм рада који ће се финансирати из чанарина и донација, годишњи Извештај о раду, односно садржаје којима ће се све активности Алумни удружења оживети. Диван пример Алумни клуба у региону може бити: <http://www.ef.uni-lj.si/alumni-en>.
4. Обезбедити виши ниво повезаности институције са високошколским установама европског простора, и тиме повећати ниво мобилности наставног и ненаставног особља, користећи потенцијале ЕРАСМУС+ К1 програма.
5. Прецизније дефинисати процеса формирања оцено.
6. Приликом додељивања ЕСПБ пазити да ЕСПБ одржавају реално оптерећење студента приликом процеса савладавања материје.
7. Укључивати потенцијале ИТ у реализацију сваког од предмета, не само предмета који се зове Пословна информатика, односно Електронско пословање. Савремено финансијско пословање засновано је на познавању софтвере пакета који су у функцији пружања услуга.
8. Укључити госте предаваче из праксе у реализацију наставе у циљу хоризонталног трансфера знања.
9. Организовати националне научне конференције и обезбедити виши ниво учешћа наставног особља у међународним конференцијама (ван региона).
10. Отворити простор за размену студената са различитих факултета у земљи на којима се изучава исти програм.
11. Институција није обезбедила софтвер за утврђивање плагијаторства, односно преклапања текста у Завршном раду, као и свим радовима које студенти и наставници објављују, што баца сенку на квалитет објављених радова.

Б.2 Креирање и одобравање студијских програма

- Можда највећа замерка јесте општост програма, па се не може тачно препознати, да ли свршени студент је економиста или менаџер или финансијски менаџер или шта. Наиме назив програма и садржај силабуса програма нису у корелацији. Чак и у Апликационом обрасцу се наводи да ће студенти бити оспособљени *.....за успјешно дјеловање и рјешавање проблема у области пословне економије и финансија*. Ако је то тако, зашто се програм зове: Економија и пословање? Може се закључити да између назва програма постоји одступање.
- У књизи предмета, јако су уопштено дати Циљеви предмета, при чему је садржај предмета неретко наведен као садржај одређене књиге. То свакако није у реду, јер може се користити и инострана књига за учење. Битна су знања која студент треба да понесе како би добио адекватан ниво стручности и компетенција.

- Надаље, начин реализације наставе је изузетно "општи". Данас савремено пословање се заснива на примени информационих технологија и коришћењу софтвера који су у подршци савременом пословању. То се не види нити код једног од наведених предмета, као начин учења кроз примену ИТ. Нарочито када су у питању финансијски предмети који су апсолутно засновани на учењу кроз примену ИТ.
- Важно је напоменути да високошколска установа није доставила списак привредних субјеката са којима има успостављену сарадњу. Дакле, није достављен нити један Уговор о стратешком партнерству на основу кога је извесно видљиво да високошколска установа промишља унапред о потенцијалном запошљавању, као и специфичним практичним знањима која њени свршени студенти морају имати након завршетка основних студија.
- Не постоји доказ нити у једном формату да се континуирано види веза између свршених студената и уопште студента одређеног програма, где они исказују сугестије које се односе на програм и потенцијале унапређења и усавршавања програма. То је опет нешто што би требало да буде активност Алумни клуба.
- Из приложеног силабуса предмета изгледа да сваки семестар, те додељених ЕСПБ поена извесно је да сваки предмет носи исти број ЕСПБ. Како ЕСПБ одражава време потребно студенту да би спремио/ла испит уважавајући специфичности материје и предиспитне обавезе, и број ЕСПБ се разликује, што се код овог програма не може рећи.
- Институција није обезбедила софтвер за утврђивање плагијаторства, односно преклапања текста у Завршном раду, као и свим радовима које студенти и наставници објављују, што баца сенку на квалитет објављених радова.
- Гости предавачи из праксе нису предвиђени у процесу реализације наставе, и настава не претпоставља ангажман студената на истраживачким или практичним пројектима организованим у самој институцији.
- Не постоји организациона форма која се зове Алумни клуб који има годишње организоване програме, који би кроз низ активности окупљали свршене студенте и укључивали их у трансфер знања новим студентима.

Б.3 Учење, подучавање и оцењивање усмјерено ка студенту

- Није пружен доказ савременог процеса реализацији настави. Наиме, није пружен доказ да се реализација наставе одвија у ИТ салама, није пружен доказ да се доводе еминентни стручњаци из праксе, није пружен доказ да студенти учествују у истраживањима и сл.
- Недовољна примена савремених метода учења студената, нпр метод учења на *Студији случаја*, и нису пружени докази како резултати анализе утичу на процес побољшања наставног процеса.

Б.4 Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Не постоји међународна и двосмерна мобилност студената, наставника и ненаставног особља запосленог у стручним службама.

Б.5 Наставно особље

- Не постоји јасно видљива **биографија са библиографијом**, специјализацијама запослених ангажованих на високошколској установи. Постоји само списак наставног особља. Како мерити њихове компетенције?
- Установа нема дугорочни план развоја људских ресурса и запошљавања новог кадра који би нпр. Пратио акредитациони циклус.

Б.8 Информисање јавности

- Информације о раду високошколске установе нису доступне и на страном језику.
- Осим што испуњава форму, документ који се зове Стратегија и политика комуникације не пружа увид у то како и у ком временском оквиру се спроводи комуникација са окружењем, односно тим задужен за имплементацију Стратегије комуникације.

Б.9 Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Уочава се недостатак сарадње са европским универзитетским центрима.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

Б.10 Периодично вањско осигурање квалитета

Много постоји простора за унапређења рада високошколске установе:

1. Ускладити назив програма са Силабусом програма.
2. Унапредити сајт високошколске установе и учинити да он има информације расположиве и на енглеском језику.
3. Основано Алумни удружење мора добити свој Правилни о раду, рачун за добровољне чланарине које се прикупљају на годишњем нивоу, баш као и донације и из којих се финансира годишњи Програм Алумни удружења, Билтен Алумни удружења који чланове Алумни удружења информисе о раду удружења, Годишњи програм рада Алумни удружења, Годишњи извештај о раду Алумни удружења, односно потребно је обезбедити садржаје Алумни удружења.
4. Обезбедити виши ниво повезаности институције са високошколским установама европског простора, и тиме повећати ниво мобилности наставног и ненаставног особља, користећи потенцијале ЕРАСМУС+ К1 програма.
5. Прецизније дефинисати процес формирања оцено за сваки од предмета (исказати у процентима колико поена носи активност на часу, колико % носи писмени испит, колико % носи усмени део испита, колико семинарски рад и сл.
6. Приликом додељивања ЕСПБ пазити да ЕСПБ одржавају реално оптерећење студента приликом процеса савладавања материје, а не значај предмета.
7. Укључивати потенцијале ИТ у реализацију сваког од предмета, не само предмета који се зове Пословна информатика, односно Електронско пословање. Савремено финансијско пословање засновано је на познавању софтвере пакета који су у функцији пружања услуга.

8. Укључити госте предаваче из праксе у реализацију наставе у циљу хоризонталног трансфера знања.
9. Организовати националне научне конференције.
10. Отворити простор за размену студената са различитих факултета у земљи на којима се изучава исти програм.
11. Унети у стратешке документе индикаторе прогреса и дефинисати их временски током акредитационог циклуса.

Б.2 Креирање и одобравање студијских програма

- Овај програм омогућава студентима стицање знања из области менаџмента са фокусом на знања из области финансијског менаџмента. Било би добро да се назив програма прилагоди силабусу програма. Верујем да би тада и списак реномираних институција на којима се изучава предложени програм био далеко импозатнији, уважавајући критеријуме који се у високом образовању користе за вредновање успешност програма и високошколске установе а то су : индекс цитираности наставника, студијски боравци, учешће у међународним пројектима финансираним од стране Европске комисије, повезаност високошколске установе са привредним субјектима и сл.
- Урадити усклађивање назива програма, са документима и називима докумената који су релевантни за тај програм. Такође, прецизирати знања који студенти стичу завршетком самог програма, јер ако се програм зове Економија и пословање, онда је неозбиљно у апликационом формулару навести да студенти завршетком програма: *..... да студенти усвоје научна и практична знања из области релевантних економских дисциплина, која ће им омогућити да постану оспособљени стручњаци за успјешно дјеловање и рјешавање проблема у области пословне економије и финансија!*
- Препорука је да се књига предмета прилагоди конкретно овом програму, а не да се сачини Књига предмета која ће бити општег типа, те на основу исте књиге предмета сви програми се слушају на високошколској установи.
- Такође препорука је да се за сваки од предмета јасно дефинише како се формира оцена, односно колико процената % чини учешће на настави учествује у формирању оцене, колико % носи семинарски рад, колико % писмени део испита, колико % усмени део испита и сл.. Просто у постојећој књизи предмета то у овом моменту није могуће сагледати.
- Прецизирати образовне циљеве програма Економија и пословање уважавајући специфичности овог програма у односу на друге програма који се реализују на високошколској установи.
- Савремени процес учења заснива се на примени ИТ. Дакле процес учења који је намењен пословном окружењу, и нарочито области финансија како се у апликацији наводи, треба да се заснива на примени информационах технологија. Иновације за које је установа отворена то не препознаје и чека да запослени у канцеларији за осигурање квалитета то предложи како би се као начин учења инкорпорирало у Књигу предмета, која то нити код једног предмета не претпоставља учење у лабораторији, на одређеном модулу и сл.
- Дакле, поред постојања документације, потребно је постојање и реалних и практичних доказа о имплементацији процедура.

- Препорука је да се формализује сарадња између високошколске установе и привредних субјеката кроз Уговоре о стратешком партнерству, који треба да профилишу и студентску праксу и специфична знања која студенти стичу током слушања одређених програма, у овом случају програма Економија и пословање.
- Формализовати постојање Алумни клуба високошколске установе и студената који су завршили факултет.
- Спровести истраживање у циљу добијања повратне информације о задовољству студената одређеним програмом са аспекта времена које има је потребно да спреме одређени испит (реалнија би била додела ЕСПБ), употребљивости знања која су стекли током студирања, потенцијалних могућности да се одређени предмети унапреде и сл. То је такође могуће спровести у оквиру Алумни клуба.
- Препорука је да се раподела ЕСПБ усклади са реалним оптерећем који студент има да би положио одређени испит. Нити једном студенту није потребно исто време да би положио/положила одређени испит.
- Препорука је да се у наредном периоду обезбеди софтвере који ће бити у функцији провере сваког рада који објављују наставници, сарадници и студенти на високошколској установи, те да се процедуре које се односе на процес одбране завршног рада осавремене.
- Препоруке би биле усмерене на интернационализацију програма, довођење више предавача из привредног окружења који би студентима омогућили да добију и практична знања у оквиру своје институције, организовање истраживања у која би и студенти били укључени, укључивање институције у међународне процесе ЕРАСМУС+ К1 размене студената, наставника и особља.
- Осмислити програме којима би се студенти који су завршили студије на високошколској установи више везали за установу, чије мишљење би континуирано доприносило унапређењу квалитета програма, који би учествовали у трансферу стеченог знања из праксе на нове студенте, и сл.

Б.3 Учење, подучавање и оцјењивање усмјерено ка студенту

- Осавременити процес учења применом ИТ у процесу реализације наставе, праћења студентског присуства, осмислити учешће реномираних гостију предавача у процесу реализације наставе, осмислити гостовање иностраних предавача у процесу реализације наставе, обезбедити међународне мобилности кроз ЕРАСМУС+ К1 програм и сл.
- Постоји потреба за применом савремених метода учења и ИТ које ће процес усвајања знања унапредити.

Б.4 Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Учинити све напоре како би се институционализовали канали двосмерне размене студената, наставника и ненаставног особља у високошколској установи.

Б.5 Наставно особље

- Унапредити сајт високошколске установе и омогућити виши ниво транспарентности када је у питању радна библиографија, специјализације и усавршавања запослених наставника и сарадника на високошколској установи.
- Установа треба да сачини плански документ који се односи на развој људских ресурса а који се односи на један будући акредитациони циклус.

Б.6 Ресурси за учење и подршка студентима

- Установа не сачињава плански документ који се односи на нови акредитациони циклус којим би планирала модернизацију и обнављање постојећих инфраструктурних капацитета. Препорука би била да се крене са новим начином планирања просторних, техничких и капацитета који се односе на литературу расположиву студентима током процеса студирања на високошколској установи.
- Сачини плански документ који се односи на нови акредитациони циклус који треба да пружи информацију студентима о расположивим ресурсима намењен њима, као и плановима за њихово унапређење, као и плану обука административног и помоћног особља за пружање подршке раду високошколске установе.

Б.8 Информисање јавности

- Учинити да информације о раду високошколске установе буду доступне и бар на једном страном језику.
- Унапредити документ који се зове Стратегије и политика комуникације са информацијама које се односе на то ко је задужен за његову имплементацију. Ко сачињава извештаје намењене јавности, ко организује састанке за интерну комуникацију, шта се ради са документима, ко је задужен за потенцијални Кризни менаџмент и сл.

Б.9 Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Настојати успоставити у наредном периоду ближу везу са европским образовним центрима и покушати урадити хоризонтални трансфер знања и искустава. То ће свакако допринети квалитету рада високошколске установе.
- Покушати користити за своје особље и наставно и ненаставно погодности ЕРАСМУС+ К1 програма.

МЈЕСТО И ДАТУМ _____

ПОТПИС РЕЦЕНЗЕНТА _____

